

Vizsgaleírás a magyar irodalom és nyelvtan évfolyamvizsgálóhoz 11. osztályban (H)

1. 60 perces írásbeli, melynek részei:

- a) **szövegértési feladat**
- b) **irodalmi teszt**

I. fogalommagyarázat (rendszerint egy stílusirányzat és egy műfaj szabatos, saját szavas magyarázata)

II. táblázatos feladat a legfontosabb magyar és világirodalmi szerzők, műcímek és műfajok ismeretéről

III. a következő alpművek memoriterszerű ismerete írásban:

Janus Pannonius: Pannonia dicsérete

Csokonai: A Reményhez,

Kölcsey Ferenc: Himnusz;

Vörösmarty Mihály: Szózat;

Petőfi Sándor: Nemzeti dal c. verse

IV. versfelismerés

V. Egy rövid műrészlet néhány soros elemzése, vagy egy ismert irodalmi motívum, toposz néhány mondatos meghatározása példákkal.

c) **nyelvtani feladatsor** a leíró nyelvtan alapjairól:

szegmentálás, szófajismeret, egyszerű és összetett mondatok elemzése

2. szóbeli vizsga osztályonként, a tanár által kijelölt (tehát osztályonként és programonként különböző) tételsor alapján a vizsga menete:

a. a vizsgázó kihúzza egy **magyar irodalmi és magyar nyelvtani** tételt

b. húsz perc alatt a meghatározott segédanyagokkal (kötetek, szöveggyűjtemények) felkészül, saját vázlatot készít kb. tíz percen szabatos, összefüggő felelettel számot ad mindkét tétel ismeretéről (amiből 7-8 perc az irodalom, 2-3 perc a nyelvtan tétel).

A szóbeli vizsga értékelésének szempontjai a következők:

irodalomból: - a stíluskorszak, stílusirányzat átfogó ismerete - a szerző pályaképe, irodalmi munkásságának, jellemző műfajainak ismerete - szövegelemző készség: a szerző egy-két, a tételfeladatban meghatározott művének megadott szempontú elemzése, bemutatása - 8-10 soros memoriter a szerzőtől

nyelvtanból: számot kell adni röviden a feladatmegoldáshoz szükséges nyelvtani háttérismeretről, a tétel elmondása, majd a vizsgázó konkrét feladatot old meg - alkalmazni kell tudni ismeretlen példán a nyelvtani ismereteket.

IRODALOM BELSŐ VIZSGA FOGALOMTÁR (11. évfolyam) (H)

írásbelin tudni kell **definiálni** saját szavaiddal és **példát** kell rá írni (szerző+cím):
az aláhúzottak

a többi a szóbeli tételknél fordulhat elő, ismeretük a szóbelin elvárható

általános fogalmak:

- műnem, műfaj, műnemkeveredés, műfajkeveredés, átmeneti műfaj
- értékvesztés; idő- és értékszembesítés;
- harmónia és diszharmónia
- késleltetés, keretes szerkezet

művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat:

antikvitás, középkor, gótika, reneszánsz, manierizmus, barokk, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, realizmus, népiesség

eszmetörténeti korszakok, filozófiák: humanizmus, reformáció, ellenreformáció, felvilágosodás, reformkor, racionalizmus, empirizmus

epikai műfajok:

- eposz, komikus eposz / eposzparódia, barokk eposz
- eposzi kellékek
- mese, monda, mítosz (mitológia), legenda
- novella, elbeszélés, elbeszélő költemény, anekdota,
- regény, próbatételes kalandregény, pikareszkregény, tézisregény, naplóregény, levélregény
- utópia, antiutópia narráció, narrátor (elbeszélő) (belső és külső elbeszélő)

drámai műfajok:

tragédia, komédia, szatírajáték, színmű, commedia dell'arte, drámai költemény, konfliktusos dráma

- hübrisz, drámai vétség, katarzis
- monológ, dialógus
- expozíció, alaphelyzet, bonyodalom, kibontakozás, tetőpont, megoldás
- prolóógus, epilógus
- deus ex machina
- helyzet- és jellemkomikum
- rezonőr

lírai műfajok:

ars poetica, dal és fajtái (népies műdal, anakreóni dal, bordal) elégia, himnusz, óda, episztola, jeremiád, rapszódia, epigramma - szereplíra, vallomásos líra, gondolati líra - lírai én /versbeli beszélő

átmeneti műfajok: napló, ballada, leíró költemény, életkép, verses regény

a Biblia irodalmi műfajai: zsoltár, evangélium, példázat (parabola, példabeszéd)

esztétikai minőségek, hangnemek: komikum, tragikum

ritmus, verselés:

- ütemhangsúlyos verselés: Balassi-strófa
- időmértékes verselés, verslábak, hexameter, pentameter, disztichon
- tercina, szonett, Anyegin-strófa

• rím, rímfajták:

keresztrím, páros rím, ölelkező rím, bokorrím,

- soráthajlás (enjambement)
- gondolatritmus

A „táblázatos feladathoz” ismerendő szerzők és művek – tudni kell a művek **műfaját** is:

Homérosz: Iliász, Odüsszeia **Szapphó:** Aphroditéhez; **Szophoklész:** Antigoné, Oidipusz király **Catullus:** Éljük, Lesbia, Gyűlölök és szeretek **Vergilius:** Aeneis; **Szent Ágoston:** Vallomások **Szent Ferenc:** Naphimnusz **Petrarca:** Daloskönyv **Boccaccio:** Dekameron **Shakespeare:** Romeo és Júlia, Hamlet, Macbeth, Szentivánéji álom, Sok hűhó semmiért, A vihar, Téli rege, Lear király **Janus Pannonius:** Egy dunántúli mandulafáról, Pannónia dicsérete; **Balassi Bálint:** Hogy Júliára talál, így köszöne néki; Kiben az kesergő Céliáru ír, Ó én édes hazám, Egy katonanének, Adj már csendességet; **Zrínyi Miklós:** Szigeti veszedelem (In: Adriai tengernek syrenaja), Tábori kis tracta; **Molière:** Tartuffe, A fősvény **Daniel Defoe:** Robinson Crusoe **Jonathan Swift:** Gulliver utazásai **Voltaire:** Candide **Batsányi János:** A franciaországi változásokra **Kármán József:** Fanni hagyományai **Kazinczy Ferenc:** Írói érdem, A nagy titok (In: Tövises és virágok); **Csokonai Vitéz Mihály:** Az estve, Konstancinápoly, A boldogság, Tartózkodó kérelem, A Magánosság, A tihanyi Ekhóhoz, A reményhez, Szegény Zsuzsi, a táborozáskor, Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz **Berzsenyi Dániel:** A magyarokhoz (I-II.); Horác, Osztályrészem, Búcsúzás Kemenes-aljától, A közelítő tél, Levéltöredék barátnémhöz, Napoleonhoz; **Goethe:** Faust, A vándor éji dala, Az ifjú Werther szenvedése és halála; **Hoffmann:** Az arany virágcserep; **Puskin:** Anyegin; **Brontë:** Az üvöltő szelek; **Victor Hugo:** A nyomorultak, A nevető ember; **Mary Shelley:** Frankenstein; **Kölcsey Ferenc:** Elfojtódás, Hymnus, Zrínyi dala, Zrínyi második éneke, Huszt, Vanitatum vanitas **Vörösmarty Mihály:** Csongor és Tünde, Szózat, Késő vágy, Előszó, A vén cigány **Petőfi Sándor:** A borozó, Befordultam a konyhára..., A virágnak megtiltani nem lehet..., Egy estém otthon, Az alföld, A helység kalapácsa, János vitéz, Arany Jánoshoz, Az apostol, Fa leszek, ha..., Felhők-ciklus darabjai (Emlékezet..., Itt állok a rónaközépen, A bánat? egy nagy ocean... stb.), A természet vadvirága, a XIX, század költői, Reszket a bokor, mert..., Nemzeti dal, Kiskunság, A puszt, télen; **Arany János:** balladák (a szöveggyűjteményből), Válasz Petőfinek, Letésem a lantot, Kertben, Epilógus, Mindvégig, Jókai Mór: Az arany ember, Fekete gyémántok, Kárpáthy Zoltán, A kőszívű ember fiai, A lőcsei fehér asszony, Egy magyar nábob, Az új földesúr, Erdély aranykora; **Madách Imre:** Az ember tragédiája

A versfelismeréshez kapcsolódó művek:

Homérosz: Odüsszeia, Szophoklész: Antigoné, Shakespeare: Romeo és Júlia, Hamlet; Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról, Pannónia dicsérete Balassi Bálint: Egy katonanének, Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem Batsányi János: A franciaországi változásokra Csokonai Vitéz Mihály: Az estve, Konstancinápoly, Tartózkodó kérelem, Berzsenyi Dániel: A

magyarokhoz (I-II.); Horác, A közelítő tél, Kölcsey Ferenc: Elfojtódás, Hymnus, Zrínyi dala, Zrínyi második éneke, Huszt, Vanitatum vanitas; Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, Szózat, Előszó, A vén cigány; Petőfi Sándor: Az alföld, A helység kalapácsa, János vitéz, Arany Jánoshoz, A természet vadvirága, a XIX. század költői, Reszket a bokor, mert..., Nemzeti dal; Arany János: balladák (a szöveggyűjteményből), Válasz Petőfinek, Letésem a lantot, Kertben, Epilógus, Mindvégig, Madách: Az ember tragédiája

Szóbeli tételek a 11. H osztály számára

A legtöbb szóbeli tételhez szükséges egy-egy memoritert is tudni:

Tételek magyar irodalomból

(A vastaggal szedettek már készen vannak – ha minden igaz, és mindent megcsináltál rendesen...)

1. Az antik eposzok - Az Odüsszeia világa és értékrendje *memoriter: az első 10 sor Odüsszeiából - felelés febr. 2-án*
2. Az antik dráma és színház; Szophoklész: Antigoné *memoriter: egy kardalrészlet az Antigonéból - felelés febr. 2-án*
3. Római irodalom - Horatius, Catullus, Vergilius – *memoriter: bármely antik költőtől részlet - felelés jan. 26-án*
4. Biblia - *felelés jan. 26-án*
5. Az angol reneszánsz dráma: Shakespeare: Rómeó és Júlia - *felelés jan. 19-én*
6. Az angol reneszánsz dráma: Shakespeare: Hamlet - *felelés jan. 19-én*
7. A reneszánsz Magyarországon - Janus Pannonius *memoriter: A Pannónia dicsérete*
8. A reneszánsz Magyarországon - Balassi Bálint – *memoriter: 8-10 sor a költőtől (Az Egy katonaénekből)*
9. Zrínyi Miklós barokk eposza – *memoriter: a mű legalább két versszaka - felelés jan. 12-én*
10. Rákóczi Ferenc alakja a művészetben - *felelés jan. 12-én*
11. A francia klasszicista dráma - Molière: Tartuffe - *felelés jan. 5-én*
12. Csokonai Vitéz Mihály – *memoriter: A Reményhez, Tartózkodó kérelem - felelés dec. 8-án*
13. Berzsenyi Dániel – *memoriter: 8-10 sor a költőtől - felelés dec. 8-án*
14. Az európai felvilágosodás: Swift: Gulliver utazásai vagy: Voltaire: Candide - *felelés jan. 5-én*
15. Kölcsey Ferenc – *memoriter: Himnusz és a Huszt - felelés nov. 24-én*
16. Vörösmarty Mihály – *memoriter: Szózat - felelés nov. 24-én*

17. Petőfi Sándor – memoriter: Nemzeti dal, + 8-10 sor egyéb versből - felelés nov. 10-én

18. Arany János – memoriter: 8-10 sor a költőtől- felelés nov. 10-én

19. Jókai Mór: Az arany ember - felelés nov. 10-én

20. Madách: Az ember tragédiája – memoriter: 8-10 sor a műből (szállóigék) - felelés jan. 12-én

Tételek magyar nyelvből
(Tételdolgozat várható – később egyeztetett időpontokban)

1. A nyelv mint jelrendszer
2. A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói
3. A tömegkommunikáció – a reklám
4. Sajtóműfajok
5. A nyelvi szintek grammatikája: A magánhangzók és a mássalhangzók alkalmazkodásának esetei
6. A mondatok osztályozása szerkezetük és modalitásuk szerint
7. Az egyszerű mondat részei, és felépítése
8. Az összetett mondat
9. A magyar nyelv szófaji rendszere
10. Szövegtan: A szövegösszetartó erő grammatikai és jelentésbeli eszközei
11. Szövegtan: Eligazodás a mindennapi szövegvilágban: szövegfajták, szövegtípusok
12. Retorika: A beszéd felépítése, a szövegszerkesztés lépései az anyaggyűjtéstől a megszólalásig
13. Retorika: Az érvelés, az érvelés beszédhelyzete és eszközei
14. Stilisztika: alakzatok
15. Stilisztika: szóképek